

DE

VERSCHRIKKELIJKE HISTORIE

VAN DEN AFVALLIGEN

RANCISCUS SPIRA,

DIENENDE TOT EEN VOORBEELD

VAN DE

REGTVAARDIGE TOORN GODS;

door hemzelven beschreven.

VIJFDE DRUK.

GOES BIJ S. J. DE JONGE.

1852.

VOORREDEN

aan den

GODVREEZENDEN LEZER,

Tot bevestiginge der waarheid van deze navolgende historie, nevens de omstandigheden der plaatsen, personen, tijd en gelegenheid. alhier zoo naauw geobserveert; ik re'erere mij aan de verklaringen van eenige Godzalige mannen, die in diverse talen van verscheidene geschiedenissen derzelve. geschreven hebben. ende hoewel mij niet onbekend en is, dat deze historie in het eerst niet alleen niet geloofd, maar ook als ongelooflijk wierden gehouden, inzonderheid door degene die gemeent hebben, dat hetzelfde is geweest (en als nog is) een groote plek en litteeken van de Roomsche Kerke; evenwel heeft deze historie daarom de eere noch crediet niet verloten, zoo dezelve is voor de waarheid erkend ende ook aangenomen door eenige van de Roomschen zelven, die niet alleen hebben gehoord, maar waren ook ommestanders en aanzinders van dit droevige treurspel, hetwelk ook

veroorzaakt heeft een grooter verzameling van
 personen, om te zien, hetgene zij te voren maar
 gehoord hadden. Dit droevige exemp. blijkt eens-
 deels uit deze navolgende historie, maar nog dui-
 delijker uit zekere Apologie, geschreven door
 Vergerium, Bisschop van Instinopolis, die ook
 beschuldigd wierd dat hij hetzelfde had uitge-
 breid en op de vleugelen van het gerucht ge-
 hangen, tot oneere en spijt van het Pausdom;
 in welke zijne Apologie (aan N. Rottan Suf-
 fragaan van Padua), hij klaarlijk doet blij-
 ken, hetgene gezeid en gedaan werd, ook de
 personen die tegenwoordig waren. Ingevalle
 iemand vraagt, waarom ik dit traktaatje heb
 verzameld, Spira zal voor mij antwoorden,
 dattet de menschen doet leeren vreezen en eer-
 biedigheid, want in der waarheid niemand die
 hem kwam bezoeken, is weg gegaan zonder
 schrik en beroerte. Vergelius verhaald zelve in
 zijn eersten brief: ik wilde hem (te weten Spi-
 ram) geern wederom gaan bezoeken, maar ik
 werde zeer verschrikt. Ende hij zeit in zijn Apo-
 logie; Ik wilde gewilliglijken gaan tot het ui-
 terste der Aarde, om diergelyk exempel wede-
 om te hooren of te zien. Mevr. Johanna, doch-

ter van Henricus den VIII, Koning van Engeland, zeide tegen hares vaders Hofprediker, die in de stand Spira was gevallen: gedenkt eens den beklagelyken staat van Franciscus Spira. Diverse gebrokene en onvolkomene traktaten tegen deze historie zijn voor den dag gekomen, maar nooit eenige die ik hebbe konnen bekomen, zijn zoo compleet en vol geweest als ons tegenwoordig traktaatjen. Wat aangaat myne zorg en onpartijdigheid in deze zake, die is zoodanig geweest, dat ik met der waarheid zeggen mag, datter niet eene sententie door onze gansche werken en is, die Spiram werden toegeëigent, of dezelve brengt de geloofwaardigheid mede, ofte uit de Sentbrieven van Vergorius en Gribauldus, professoren in de regten binnen Padua, of uit de schriften van Henricus Scringorius Scotus, Sigusmundus Gelous van Transilvanien en Mattijs Bocka, Theologant binnen Basel; want ik hierin geen andere vrijigheid hebbe gebruikt dan de voorgemelde verscheidene discoursen onder malkanderen te voegen, zoodat hetgene voor dezen in diverse historien voor different werden gerekend, alhier in een historisch verhaal geresideert, is

met het regte gevolg der tijd en gelegenheid, immers zoo correct als het wezen kan, te zamen met de omstandigheden derzelve, begrepen in de schriften van de voorschreve heilige en geleerde mannen. Vaart wel

EEN

Historisch Verhaal

VAN DEN

SCHRIKKELIJKEN STAAT EN EINDE VAN

FRANCISCUS SPIRA.

In het jaar onzes Heeren 1548, zoo wanneer de heerlijke zonne des waren Evangeliums eerst in Europa was opgestaan; en Edwardus de VI van dien naam, ter zelfder tijd regerende Koning over Engeland was. Binnen de landpalen en onder de jurisdictie van de Seigneure van Venetien, zijnde de uiterste grenzen van Italien, in de stad Citadella, woonde een Regtsgeleerde en Advocaat van grooter eer ende aanzien, genaamd *Franciscus Spira*, die ook een persoon was van bekende geleerdheid en wel-sprekendheid; wiens comportedement was voorzigtig en lortsig, zijn spraak heerlijk, ende wel gesteld, zijn wezen ernstig en modest; allerwegen betamende dien autoriteit, waartoe hij verheven was; begaafd met de

niterlijke zegen van een vrouwe en elf kinderen, en daar en boven met overvloedigs rijkdommen; — Wat zijn kwaadste stukken waren, ik en kan niet anders getuigen dan met zijn eigene woorden, dewelke (indien niet besmettet zijnde met de bitterheid van een mismoedig gemoed en voerende meer de gedaante van mistroostigheid als van nuchtere bekentenisse), mogte schijnen te voegen een volle punt tot alle andere zijne lofwaardigheden.

Ik was (zeide hij) uitermate geldgierig, en daarenboven poogde ik door ongerechtigheid te winnen en te verkeeren de regten door bedriegerijen, ende zoekende door practijken het regt te verleiden: goede zaken hebbe ik bedriegelijk gedefendeert en aan de tegenpartije trouwlooslyk verkocht ende kwade zaken gehandhaafd met myne gansche magt; ik hebbe de bekende waarheid moedwilliglyk tegen gestreden, ende het vertrouwde dat my toebetrouwd was hebbe ik verdraait en verkeert.

Aldus versleten hebbende den tijd van omtrent 44 jaren en de nieuwigheid van de nieuwe of de nieuwelyks opgewekte leere

door *D. Marthini Lutheri*, gevoerd zijnde binnen de landstreken, representeerde een object ofte voorwerp van nieuwigheid aan hem, ende hij zelve zijnde begeerig meer te weten, (gelijk hij vermaard was door zijne kennisse,) en liet niet deze wandelende opiniën (ondoorzocht) voorbij gaan, maar doorzoekende de schrifturen, en alle andere boeken van contra overzien, beide oude en nieuwe, die te krijgen waren, ook bevinde in dezelve leere, meer als geruchte ofte opinie: hem begoste de nature en gestalte derzelve zeer wel te smaken, zoo dat hij dezelve aanneemt, bemint en eindelijk toeigent, en dat met zulken ijver, dat hij wordt een beleider; ja een leeraar daar van, eerst aan zijne vrouw, kinderen en huisgezin, en daarna aan zijne vrienden en goede bekenden, ja scheen bijna alle andere zijne besognes te verzuimen, voorstellende altijd dit hoofdstuk door te dringen, dat wij *ganschelijk ende alleen moeten steunen, leunen ende vast houden op de vrije ende onveranderlijke liefde Godes in den dood Christi, als de eenigste ende ongewijfelde weg tot de zaligheid.*

Ende dit was de somme van zijn geheele discours, ende zulks duurde voor den tijd van omtrent 6 jaren, ja zoo lang als dit vyer konde gehouden zijn binnen private muren, maar is op het leste uitgeborsten tot openbare vergaderingen, zoo dat door dit licht de geheele provincie van Padua daarvan begoste verlicht te worden. De geestelijkheid bevindende, dat den handel van hare aften begoste te verminderen, ende dat haar Vagevuur bijna uitging, zoo hebben zij begonnen te roeren, voorgevende hare daden, eerst met calumnieuse uitstrooiselen over de geheele professie; daarna openlijk verwijtende en beschuldigende Spiram van zware fouten en delicten. Ende te beter haar voornemen te effectueren, eenige beloven haren arbeid, anderen gunst, eenigen haren raad, anderen geld, in 't kort, allegader te zamen arbeiden om te scheiden of zijn ziele van zijn ligchaam, of beide ziele en ligchaam van God. Daar beneffens, wanneer nu *Johannes Casa*, die de Legaat van den Paus en een geboren Florencyn was, ter zeldder tijd residerende te Venetien, zijnde

ook een persoon, die nog nijd nog argelstigheid en ontbreekte, om tegen de nieuwgezinde zijn malitieuze voornemen in het werk te stellen. Voor hem comparerendeze mannen met groote klagten tegen *Spira*, zeggende: als dat hij die persoon was, die verdoemde de aangenomene ceremonien van de kerke, heeft ook bedrogen de magt der geestelijken, ende geschandaliseert de politie derzelve, daar beneffens zijnde een man van geen kleine importantie, een persoon van aanzien en autoriteit, en wat nog meer was een geleerde in de schrifturen, welsprekende en fraai ter tale, ende eidelijke, om alles in een woord te besluiten, een periculeuse Lutheriaan; mede lokkende vele Disipelen, ende derhalven, dat de zake niet en behoorde veracht of verzuimd te worden.

Over welke redenen zoo begoste de Legaat zijn oogen te slaan op de vreeselijke alteratie die onlangs in Duitschland geschiedt was, alwaar door middelen van een eenige *Lutherus*, de P. Roomsche Religie zulken slag gekregen hadde, dat 't onmogelijk was

dezelve door geveinsdheid te genezen, ofte door magt te beschermen, ende was zoo verre gekomen, dat de geestelijkheid moesten of hare manieren beteren, ofte hare waardigheden verliezen; ter ander zijde, wanneer de Legaat zag hoe gereed het gemeene volk (wonende binnen de omliggende landen van Italië) was, deze nieuwe opinien aan te nemen, hij dochte het nu geen tijd te zijn om te disputeren of persuaderen, maar met grooten ijver en haast compareert hij voor den raad, en verkrijgt volkomen order van haar, om *Spira* te ontbieden.

Midlerwyl zoo hadde *Spira* met hem zelfver overgelegd, de nature van zijn temperament, hoe openbaar en bekend dat het was, en daarom onderworpen den nijd en haat der gene, die geen behagen en hadden, nochte aan zijn persoon, nochte in zijn belijdenisse, hij zag wel dat zijn opinien waren noch secreet noch speculatief, maar zoodanige, dewelke strekten tot omstotinge van de Roomsche factie ende veranderinge van de policie, waarin hij op het allerbeste maar een bloedige victorie te verwachten

hadde, daarenboven ontbrak het zijne vijanden aan geen magt noch gelegenheid, om hem openbaarlijk in het Regt te roepen, alwaar hij moeste ofte apostatiseren, ende zeer schandelijk zijn voorgaande leven, ja zijn eigen consciëntie heeten liegen, ofte anders, dat hij moeste lijden de uiterste nijd van zijn doodelijke vijanden, ofte ten derden, dat hij moest verlaten vrouwe, kinderen, vrienden, goederen, authoriteit, ja zijn dierbaar vaderland, en hem zelve begeven bij een vreemd volk, en aldaar duizende elendigheden uitstaan. dewelke geduriglijk accompagneren een vrijwillige ende aangenomene ballingschap. Ende aldus bestreden en omgeslingerd zijnde door de onstuinigen baren van vertwijfeling, zonder eenige loodsmann, haven of vertrek waar hen te vlugten. De Geest Gods hem onvoorziens assisterende, voelde hij een stilte, en begoste in deze maniere met hem zelve te spreken.

Waarom wandeld gij aldus in onzekerheden! ô ongelukkig mensch, leg weg alle vreeze, trek aan uw schildt het schildt des geloofs; waar is tegenwoordig uw vorige kloekmoedigheid, uw

deugd, uwe standvastigheid? Gedenkt dat de eere Christi leid nu te pand, verdraagt zonder vreeze, ende Hij zal u beschermen, Hij zal u zeggen wat gij zult hebben te verantwoorden, Hij kan alle periculen weg nemen, u uit gevangenhuisen verlossen, u uit den dood opwekken: Gedenk aan Petrus in den kerker, de Martelaren in het vuur, indien gij eene goede belijdenisse doet, gij moogt ('tis waar) in het vuur ofte tot den dood gaan, maar een eeuwig loon is voor u in den Hemel opgeleid, wat hebt gy in deze wereld dat te vergelijken is met het eeuwige leven, of met de eeuwig durende gelukzaligheid? Indien gij anders doet, gedenkt de schandale, (want het gemeene volk wordt door exempelen en voorbeelden geleid en gedenken al hetgene dat gedaan is, welgedaan te zijn,) vreest gij het verlies van vrede en vreugde? neen, vreest de Helle, de dood en eeuwige verdoemenisse, of indien u vleesch zoo zwak is, dat het u wilde doen twijfelen van de uitkomst, verlaat u land, gaat henen, weg, al waart nog zoo verre, al eer dat gij zoudt verloochenen den Heer des levens.

Hiermede was Spira gebragt tot redelijke

gerustheid, bewogen zijnde te consenteren tot de geregtige redenen, nogtans achtende het voor wijsheid alle dingen te beproeven, hij valt in dispuut met vleesch en bloed, en alzoo begint de slag op nieuws, en het vleesch begost hem te treffen op deze wijze.

Ziet wel voor u, ó mensche, overweegt de reden ter wederzijden, en oordeeld daarna! Kunt gij zoo zeer verachten uw' eigene gelegenheid, dat gij niet waardeert alle de exempelen van uwe voorouderen, noch het vonnis van de gansche Kerk? Gedenkt gij niet in wat misserije nu die onvoorzigtigheid heeft gebragt, gij zult uwe rijkdommen verliezen, die gij met zoo veel zorg en moeite hebt gewonnen, gij zult dragen de schrikkelijkste en de onuitsprekelijkste tormenten, die de nijd zelve zal kunnen uitvinden, gij zult voor een ketter van alle menschen gehouden werden; en om alles in een op te sluiten, gij zult een schandelijken dood sterven. Wat denkt gij van den vervloekten en stinkenden kerker, 't bloedige zwaard, de brandende fakkel, zijn dezelve aangenaam? Op het leste wordt wijzer, en behoed uw leven

en de eere; gij meugt anders leven om veel goëds te doen voor goede menschen, gelijk God u geboden heeft, gij meugt een eere wèzen van uw vaderland; en schoon genomen dat het verlies van u vaderland verachtelijk is voor uwe oogen, wilt gij ook uwe vrienden in prijkèl brengen? Gij hebt kinderengewonnen, wilt gij haar tegenwoordig vermoorden en op de vleeschbank brengen, die in toekomstende lof aan haar vaderland, eere aan God en hulp en voordeel aan zijne kerken kunnen toebrengen? o zwakke mensche gaat naar den Legaat, en aldaar bekend hertgrondelijk uw zonde en schuld, ende maakt alzoo een einde van alle deze ellendigheden.

Op deze wijze hebben de zorgen dezer wereld en de verleidingen der rijkdommen het goede zaad verworpt, dat te voren in zijn herte gezaait was, zoodat nu vreezende hij verflaauwt ende geest hem zelve gevangen aan de aantlokkings van deze tegenwoordige wereld, en aldus geblind hockt zijnde, gaat hij tot den Legaat te Venetien, ende groetet zijne ooren met de navolgen-

de nieuwe tijdingen. —

Hebbende voor eenige voorgaande jaren aangenomen eene opinie, nopende eenige artikelen des geloofs, tegenstrijdende het orthodoxe ende aangenomene oordeel van de Kerke, ende veel dingen gesproken tegens de autoriteit van de Roomsche Kerk ende de algemeene Bisschop. Ik bekenne ootmoediglijk mijne schuld, ende dwalingen, ende mijn onverstand, geoorzaakt door de verleidingen van anderen: wieshalve ik mijn zelve wederom begeve in alle gehoorzaamheid, onder den alleroppersten Bisschop, ende valle in den schoot van de Roomsche Kerke, belovende dat ik nooit meer, ofte hier namaals wil scheiden van de Tarditien ende Decreten van de Heilige leer; Ik ben hartelijk bedroefd over het gene gepasseert is, en ik bidde ootmoediglijk om vergiffenis van een zoo groote misdaad.

De Legaat aanschouwende dat *Spira* begon te verflaauwen, zoo vervolgde hij hem tot het uiterste toe, hij doet een verhaal van alle zijde dwalingen op papier stellen, te zamen met zijne gedane bekentenissen daarbij

gevoegd, ende daarna gebied hij *Spiram* zijn naam te onderteekenen, hetwelk hij ook gedaan heeft. toen beval de Legaat dat *Spira* naar zijn eigen stad zoude keeren, ende aldaar zijne alreede gedane bekentenissen verklaren, vernieuwen en ook te belijden de gansche leere van de Roomsche Kerk, te wezen heilig en onseilbaar, ende tot betooning derzelver, af te zweren de opinien *Lutheri*, en alle derzelver Leeraars, voor valsche en voor ketters: (Men kent de beginselen der zonde, maar wien kan de uitkomsten van dien voorzeggen)? *Spira* nu t'eene-maal zijne vastigheid verloren hebbende, valt haastelijk neder, hij en wacht niet om eenige disputen of teredenen met den Legaat in te treden, maar belooft voorts zijnen ganschen wil en welbehagen te volbrengen; hij met er haast beneerstigd hem tot zijne reize, ende zijnde wat voorwaarts op zijnen weg geraakt, begint te overleggen; hoe grooten buit hij uit den slag met den Legaat gehaald hadde: Wat een heerlijke getuigenisse hij van zijn groote geloove ende volstandigheid in de zake Christi hadde gegeven. Ende met

een woord alles te besluiten, hoe goddeloos-
lijk hij Christum ende zijn Heilig Evangeli-
um tot Venetien geloochent hadde, en voorts
wat hij meer beloofd hadde te doen in zijn
eigen land; en alzoo eensdeels niet vreeze,
en anderdeels met schande verbaast zijnde;
hem dochte, dat hij hoorde eene stemme,
hem aansprekende op deze maniere.

Spira. wat doet gij hier? waar gaat gij?
al hebt gij (ô ongelukkig mensch) uw hand-
schrift aan den Legaat tot Venetien gege-
ven; ziet toe dat gij het niet en bezegelt in
uw eigen land, trouwens, waardeert gij het
eeuwige leven zoo weinig, en achtet gij dit
tegenwoordige leven beter te zijn als dat?
doet gij uw' vrouw ende kinderen meer ach-
ten dan Christum? Is het nietige lof van het
volk inderdaad beter dan de eere Gods; of
is de bezittinge van dit wereldsche goed bij
u meer geacht als de zaligheid van u eigen
ziele? Is het kleine gebruik derzelve voor
een oogenblik tijds meer te begeeren, als de
eeuwige verdoemenisse te vreezen? Bedenk
u zelve wat Christus om uwentwille gele-
den heeft? Is 't dan niet behoorlijk dat gij

iets voor hem zoude lijden; gedenkt, o mensche, dat het lijden dezes tegenwoordige levens, niet en is te vergelijken met de glorie, dewelke geopenbaard zal worden, indien gij met hem lijdt, gij zult ook met hem regeren; gij en kont niet verantwoorden 't gene gij alreede gedaan hebt; niet te min de deur der barmhartigheid is niet geheel toegesloten, ziet toe dat gij de eene zonde op de andere niet en stapelt, ten ware dat gij u zoude willen bekeeren, wanneer d'aangename tijd der bekeeringe zal voorbij gegaan zijn.

Nu was *Spira* in een wildernisse van verwijfelingen, niet wetende waar heen dat hij hem keeren of wenden, nog wat hij doen zoude, evenwel gearriveerd zijnde in zijn eigen land en onder zijne vrienden, zoo verhaald hij met groote schaamte wat hij gedaan hadde, ende daarenboven wat hij beloofd had te doen; ende hoe de verschrikkinge Gods aan de eene zijde, en de vreeze dezes werlds aan de andere zijde, hem geduriglijk pijnigden; en daarover zoo bad hij om raad in deze zoo twijfelachtige zake;

zijne vrienden, na korte beradinge, gaven hem ten antwoord: dat het oorbaar was, dat hij voorzigtiglijk hier in zoude te werk gaan, opdat hij, zijne vrouw ende kinderen, mitsgaders alle zijne vrienden, in geen prikkel en bragte, te meer, alzoo hij met zoo een kleine zake, als namelijk door het verhaal van een kleine Cedula, hetwelk in minder als een half uur mogte gedaan zijn, waardoor hij hem zelve niet alleen koste bevrijden van tegenwoordige prikkelen, maar ook veel personen perserveren die hem aanhingen; voegende daar nog bij, datter tegenwoordig geen eere te halen en was, door het wederroepen van 'tgene hij te voren in het openbaar gedaan hadde, zelfs in presentie van de Legaat te Venetien, en dat door zijn voltrekken derzelver, weinig of geen meerder oneere te verwachten was, dan 'tgene hij door zijn voorgaande feit alreede geleden hadde: ter andere zijde, indien hij zijne beloftenisse (aan den Legaat gedaan,) niet en voldede, zoo kon hij hem zelve niet ontlasten van de schande, die hij alreede verkregen hadde, noch ontvlie-

den veel zwaarder en onverdragelijker versmaadheden, die hij (mogelijk) zoude hebben geleden, indien hij opstinatelijk bleef houdende zijn vorige opinien.

Dit was de leste aanval van de slag, ende de *Spira* nu ganschelijk overwonnen zijnde, gaat naar den Officier ofte Schout, ende presenteerd te volvoeren zijn voorgaande beloftenissen, (aan de Legaat gedaan, die middelwyl geordonneert hadde, dat alle dingen gereed zouden zijn, en had tot dien einde de afzweer briefjes (door *Spiram* ondergeteekend, aan de Schout gezonden,) door handen van een zeker Priester. Dien geheelen nacht heeft dezen ellendigen mensche versleten met onrustig vreezen, zonder een oogenblik gernstheid, de morgenstond gekomen, staat hij op, en gereed zijnde, verschijnt desperatelijk in de openbare vergaderinge, alwaar de Misse geeindigd, in tegenwoordigheid van zijne vrienden ende vijanden, en van de gansche gemeente, wezende in getal, (gelijk men presumeerde,) omtrent twee duisend menschen; ja in presentie van den Hemel zelve; daar verhaald hij de

schandelijke afzweringe ofte abjuratie van woord tot woord, gelijk het geschreven was, 'twelk gedaan zijnde, zoo word hij gecondemneerd in de boete van 30 Ducaten, die hij dadelijk betaalde, waarvan vijf den Priester (die de afzwering bragte), toegeleid zijn, de resterende 25 waren geïmploijeerd tot het maken van een H. Sacraments huiskens: en daarna wierd hij t' huis gezonden, en zijne digniteiten, goederen, vrouw en kinderen, wierden wederom aan hem gerestituëerd: Eer dat hij nu van daar is gescheiden, dochte hem, dat hij eene vreeselijke stemme hoorde, tot hem aldus sprekende:

Gij vervloekte Catijf gij hebt mij verloochent, gij hebt verworpen het verbond van uwe gehoorzaamheid, gij hebt uwe beloftenisse verbroken; gaat weg afvallig Apostaat, en draagt met u het vonnis van uw eeuwige verdoemenisse.

Hij vreezende ende bevende beide in zijn ligchaam en ziele, viel neder in swijm: hulp voor het ligchaam was straks gereed, maar van die tijd voortaan vond hij geen gerust-

heid noch vrede in zijn gemoed; maar continuëerde in gedurige tormenten, altijd klagende, als dat hij gevangen lag onder de wrekende hand van den grooten God: dat hij geduriglijk hoorde de verschrikkelijk uitsprake en vonnisse Christi, dien regtveerdigen Richter, dat hij wel wiste, dat hij ganschelijk verloren ging: dat hij geen hope van genade en hadde; nog van de voorbiddinge Christi aan God den Vader voor hem: aldus was zijne schuld altijd zeer zwaar op zijn herte, en zijn vonnis altijd voor zijn oogen.

Nu begonnen eenige van zijne vrienden haar (hoe wel te laat,) te berouwen over hare onvoorzigtige aanradinge; andere nie zoo hoog ziende als het oordeel Gods, hebben de gansche schuld gelegd op zijne melancholique constitutie, dewelke overschaduwendc zijn vernuft, heeft een gedaante van razernije in hem veroorzaakt: en ieder een heeft geoordeeld, gelijk haar fantasien geliefden; evenwel zijn dezelve allegader hierin overeengekomen, dat men remedie daarvoor zoude gebruiken, al zoo wel de

gezonde hulpe der Medicijnmeesteren, als
 le Godzalige raden der Theologanten; en
 daarom vonden zij het raadzaam hem naar
 Paduam te brengen, (zijnde eene beroemde
 Academie, alwaar overvloed van allerhan-
 de middelen te krijgen was,) 'twelk zij ook
 deden, t'zamen met zijne huisvrouw, kinde-
 ren en geheele huisgezin, in compagnie van
 enige van zijne andere vrienden: en geko-
 en zijnde aan het huis van *Jacobus Ardin*
 de parochie *S. Leonardi*, zoo hebben zij
 ontboden drie van de voornaamste docto-
 ren, die ook na goede observatie van de
 fekten en andere symptomen van zijne ziek-
 te, en eenige privé discoursen met malkan-
 deren, gaven haren antwoordt op deze wijze
 namelijk: dat zij niet konden bespeuren dat
 in ligchaam bezwaard was met eenigen
 veelel of ongetempertheid, orrigineellijk
 t' zich zelve spruitende, door redenen
 in eenige overheerschende humeuren; maar
 dat deze zijne ziekte veroorzaakt was, uit
 kere mismoedigheid ofte passie des ge-
 oeds, hetwelk beladen zijnde, de wer-
 nge des geestes zoo zeer verdrukten, dat
Spira.

dezelve geene vrije passagie hebbende, ont-
 wekten vele kwade humeuren, (waarval
 des menschen ligchaam volvan is,) en dezelve
 opklimmende aan de hersenen, ontroerden
 de phantasie, verduisterden het oordeel, en
 hadden dezelve alzoo verdoorven: dit was de
 gestalte van zijne ziekte, en het uiterlijke
 deel dat te zien was met de oogen der na-
 tuur, zij hebben haar beste devoir gedaan,
 om dezelve door purgatiën te corrigeren en-
 de evanceren, of in het minste de cours der
 humeuren van de hersenen te beletten, maar
 hare gansche kunst was vruchteloos; het-
 welk *Spira* merkende, zeide: *Helaas! arme*
menschen, hoe dwaalt gij, dunkt gij deze ziekt-
ten door dranken te genezen? geloof mij, men
moet hiertoe een andere soort der Medicijnen
gebruiken, 't zijn nog dranken, pleisteren nog
droogeryen, die eene verstaauwde ziel genezen
kunnen, neder gestoten met het gevoelen hare
zonden, ende de wrake Gods: 't is Christus al-
leen, die hier moet wezen den Medicijnmeester
en het Evangelium is alleen de Medicijn en to-
gengift.

De doctoren hebben hem straks gelooft

zoo haast zij de zake in alles na de waarheid verstaan hadden, en derhalve zoo hebben zij hem voorts aangeport te bezoeken eenige Geestelijke vertroosting. Middelerwijl ging het geruchte van deze man door de geheele stad Paduam, en het omliggende land, eensdeels omdat hij een persoon was van grooten aanzien, en anderdeels, omdat gelijk de ziekte, alzoo ook de oorzaken waren van principalen aanzien en consideratie, want dit en was in geen hoek geschiedt, alzoo dat dagelijks een menigte van alle kwaliteiten der menschen hem kwamen bezoeken, eenigen alleen uit curieuschheid, om te zien en te discopreren; anderen uit eene Goddelijke begeerte, om alle middelen te beproeven die hem wederom mogten vertroosten, of ten minsten, haar zelve te bespiegelen bij zoodanigen spektakel der elendigheid, ende van Gods regtvaardigheid. Onder anderen *Paulus Vergerius*, Bisschop van Justinopolis ende *Mattheus Gribauldus*, waren de voornaamste, gedenkwaardigste en principaalste arbeiders in zijne vertroosting. Zij bevinden hem nu, omtrent 50 jaren oud,

nog met zwakke en versufte ouderdom, nog met de ongestadige hardstarrige passie der jeugd bevangen, maar in voller kracht en sterkte van zijne experientie en oordeel; in eene brandende hitte, geweldig om drinken roepende; niet te min zijn verstand zeer actief, gaauw van begrip, scherpzinnig in zijn discours, boven zijne gewonelijke maniere, en zeer wijselijk disputerende; Zijne vrienden hebben hem geraten, door alle goede middelen, eenig voedsel te nuttigen, maar hij heeft hetzelfde moedwilliglijk geweigerd, zij dwongen met geweld wat vechtigheid binnen zijnen mond, waarvan hij meerendeels wederom uitspoo, uitermate razende, en heeft in zijn toornigen gemoed, gezeid, gelijk het waar is, Rom. 8 : 28. *Dat alle dingen werken ten beste van de genen die God lief hebben; Alzoo tot de goddeloozen alles ter contrarie: Want gelijk de zegen des Heeren, eene overvloedige afkomste is, ende zijnen loon zijnde een steunsel aan de zwakke staat van hare bejaarde ouderen; aan mij zijn zij ter contrarie een oorzake van bitterheid en droefnisse, doende mij mijn jammer ende ellendig-*

heid uitspinnen; ik wilde gaarne een einde hebben; ik en hebbe niet verdiend alzoo van haar getracteerd te worden. Ochl dat ik weg ware, ende dat iemand deze myne benaauwde ziele wilde los laten.

Hierop zoo hebben zijne vrienden hem gegroet, en gevraagd, wat hij meende de oorzaak te zijn van deze krankheid, op welke vrage hij heeft uitgeborsten in een beklagelijken discours van de passagien te voren verhaald, en dat met zoodanigen passionaten uitspraak, dat hij dede veel weenen, maar het meerendeel versobrikken; zij daar en tegen om hem te vertroosten, hebben voorgesteld vele van de getrouwe beloftenissen Gods in de H. Schrifture geschreven, ende veel exempelen van Zijne barmhartigheid: hierop antwoordde hij: *Myne zonde is groeter als de barmhartigheid Gods.*

Zij antwoorden: neen, maar de barmhartigheid Gods gaat alle zonden te boven; God wil wel dat alle menschen zalig mogten worden. *'t Is waar, (zeide hij,) Hij wil dat al Zijne uitverkorenen zouden zalig worden, maar hij wil geen zaligheid schonken aan de verdorpen-*

de verworpingen, ik ben een uit dat zelfde getal; ik en weet het wel, want ik hebbe moedwilliglyk en tegens mijne eigene consciëntie Christus verloochent, en ik gevoele dat hij mij verhardt, Hy en wil mij niet laten hopen.

Na dat hij een tijd lang stil gelegen hadde, zoo vraagde hem een persoon of hij geloofde die zelfde leere waarachtig te ziju, om welker oorzaak hij voor den legaat beschuldigd was; hij antwoorde: *ik hebbe dezelve geloofd ter zelve tyd doe ik dezelve verloochent hebbe, maar nu ik geloove nog die, nog de leere van de Roomsche kerke; ik geloove niet met alles, ik hebbe geen geloove, geen vertrouwen, geen hope, ik ben een verworping gelijk Kaïn ofte Judas, welke beide verwerpende alle hope der genade, vielen in wanhoop, ende mijne vrienden doen my groot ongelyk, dat zij mij niet laten henen gaan naar de plaatse der ongeloovigen, gelijk ik regtvaardiglyk verdient hebbe.*

Hier begonnen zij hem scherpelyk te bestraffen, hem gebiedende en belastende, dat hij geenszints de genade Gods zoude verachten, waarop hij antwoorde: *De barmhertigheid Gods is groot, en reikt verre aan alle de*

uitverkorenen waar niet aan mij, en mijns gelijke, die geteekent en gezegelt zijn tot wrake; ik zegge u dat ik het verdient hebbe, Rom. 2: 15. *Mijne eigene conscientie verdoemt mij, wat behoeft eenig ander regter.*

Doe zeiden zij, Christus is gekomen om de zonden weg te nemen: en eenen Bijbel eischende, lazen zij voor *Spiram* het lijden Christi, en komende te lezen hoe de Joden Hem aan het kruis hebben vastgenagelt, zeide *Spira*: *Dit in der daad is zeer troostelijk voor de uitverkorenen, maar helaas! voor mij, ellendig mensche, is 't niet anders dan droefheid en tormenten, omdat ik dezelve hebbe veracht.*

Aldus weenende met droefheid, en hem zelve heen en weder keerende op zijn bedde, hij verzochte, dat zij zouden ophouden van lezen. Als nu *Gribauldus* kwam hem te bezoeken, zoo zeide *Vergerius* tot *Spiram*: mijnheer, hier is doctor *Gribauldus*, eene van uwe godzalige en getrouwe vrienden, hij komt om u te bezoeken; *Hij is weltekom*, (zeide hij), *maar hij zal bevinden dat ik zeer bekommerd en mismoedig ben. Gribauldus ant-*

woorde: Mijnheer, dit is maar een bedrog
 van den Duivel, die doet wat mogelijk is om
 u te kwellen, maar wendt u tot God met
 u geheele herte, ende hij staat gereed om
 u in Zijn genade te ontvangen, gij weet wel
 de Aarde is vol van Zijne goedertierenheid,
 Hij is 't die zegt: *zoo dikwijls als een zondaar
 zich bekeert van zijne zonden, wil Hij zijner
 zonden niet meer gedenken in der eeuwigheid.*
 Ziet hiervan het exempel Petri, die geweest
 is beide, een vriend ende een Apostel Chris-
 ti, nogtans heeft hij hem driemaal verlooch-
 ent, ook met eede, en God is hem even-
 wel genadig geweest: gedenk aan de moor-
 denaar, die zijn gansche leven in goddeloos-
 heid hadde toegebracht, heeft zich God niet
 evenwel over hem genadiglijk ontfermt in
 het leste oogenblik zijns levens? Is des Hee-
 ren hand nu verkort, dat Hij niet helpen kan,
 hierop zoo antwoordde Spira: *Doe Petrus
 weende ende zich bekeerde, dat was, om dat
 Christus hem aanzag met de oogen zijner barm-
 hartigheid. Luc. 22: 61. Ende daarin wiert
 hem vergeven, het en was niet om dat hy ween-
 de, maar om dat God hem genadig was: Maar*

God en acht mij niet, en daarom ben ik verworpen: Ik gevoele, dat geen troost in mijn herte kan gaan, daar en is geen plaatse in mij, dan alleen een Helle der tormenten en kwelling des geestes: Ik zegge u dat mijn staat is eigenlijk mijn eigen; nooit is er een mensch in zulken staat geweest, en daarom is mijn staat des te verschrikkelijker.

Alsdan uitbarstende in de bitterheid zijnes geestes, zeide hij: *Het is een vreesselijk dink, te vallen in de hand des levendigen Gods* De kracht van zijne passagien en dader even gelijk zijnde, verbaasden veel van de omstanders, zoo dat eenige inalkander inluisterden dat hij bezeten was; hetwelk hij hoorende, zeide: *Twijfelt gij daaraan, ik hebbe een geheel legioen Duivelen die binnen mij wonen, ende met regt ook, want ik hebbe Christus verloochent.* Toen zeiden zij hebt gij dan zulks moedwillig gedaan ofte niet? *Dat en gaat de zake niet aan, (zeide Spira), Christus zeit, die Mij verloochent voor de Menschen, die wil ik verloochenen voor Mynen Hemelschen Vader, Christus en wil niet verloochent zijn, ook niet in een eenig woord, ende daarom is*

het al genoeg, alhoewel, dat ik Hem in mijn herte niet en hebbe verloochent.

Zij, (aanmerkende zijne ongetemperdheid, ontstaan uit een gevoel en vreeze van de pijnen der Helle,) vraagden hem, of hij meende dat daar zwaarder pijnen waren, als die gene, die hij tegenwoordig leed, zoo antwoorde hij, *Dat hij wiste dat daar veel vreeslijker pijnen waren als degene die hij nu leed, want de goddeloozen zullen opstaan tot haar oordeel, Ps. 1 : 5, Maar zij zullen niet bestaan in het gerigte: Hiervan vreeze ik te denken: Nogtans begeere ik niet meer, als dat ik mag in die plaatse komen, alwaar ik verzekert mag worden, de zwaarste te [gevoelen, en bevrijd te zijn van zwaarder, die te verwachten zijn.*

Ja, maar (zeide een) gij moet bedenken dat de opinien, voor dewelke gij beschuldigd wierd voor de Legaat, zijn goddelooze geweest, en daarom moet gij niet gedenken dat gij Christus verloochent hebt, maar liever dat gij hem bekend hebt, nevens de onseïjbare waarheid van de Catholijke kerke. Toen antwoorde hij: *Voortwaar, wanneer ik de opinien geloochent hebbe, ik wiste dat het*

de waarheid was, ende evenwel heb ik dezelve geloochent.

Welaan nu, (zeiden anderen), gelooft gij tegenwoordig, dat dezelve de waarheid zijn geweest? Neen, (zeide hij), nu kan ik niet, God wil my niet laten gelooven, nog op zijne barmhartigheid vertrouwen, wat wilt gij dat ik doen zoude? ik wilde geerne zoodanige kracht bekomen, maar ik en kan niet, al ware 't dat ik om derzelver wille dadelijk zoude verbrand worden. Toen zeiden de anderen, waarom acht gij dit voor zulke zware zonden, ten aanzien dat den geleerden Legaat heeft uw daartoe gedwongen, betwelk hij gewisselijk niet zoude hebben gedaan, ten ware dat uwe voorgaande opinien niet kettersche waren geweest? Neen, onze lieve vriend *Francisco*, de Duivel heeft u bezeten, maar laat niet daaromme de grootheid uwer zonden, (schoon dat zulks ware,) u ganschelijk de moed benemen.

Gij zegt wel, (antwoorde hij,) de Duivel heeft mij bezeten, en God heeft mij in zijn bezit gelaten, want ik bevinde dat ik het Evangelium niet gelooven en kan, nog op zijn genade ver-

trouwen, ik hebbe tegen den H. Geest gezondigd, ende God door zijn onveranderlijk besluit, heeft mij overgegeven tot de eeuwige straffe, zonder eenige hope van vergiffenisse, 't is waar, dat de grootheid der zonden, of menigte derzelve, (Rom. 9 : 11. Rom. 4.) en kunnen de barmhartigheid Gods niet in binden, al myne zonden die ik in de voorgaande tyd mijnes levens begaan hebbe, en bedroefde mij toen ter tyd zoo veel niet, want ik vertrouwde dat God die niet en wilde ten myne laste leggen : Maar nu gezondigd hebbende tegen den Heiligen Geest, God heeft van mij genomen alle kracht van bekeeringe, ende brengt tegenwoordig alle myne zonden tot myner gedachtenisse, zoo dat ik schuldig zynde aan d'eene, ben schuldig aan alles geworden. Jão. 2 : 10. Ende daarom is het even veel, worden myne zonden groot of klein, weinig ofte veel, nogtans zijn, dezelve zoodanig, dat Christus bloed nog de barmhartigheid Gods mij in het minste niet toebehooren : God ontfermt hem over wie hij wil, ende wie Hy wil die verhart Hy, Romeinen 9 : 18.

Dit is hetgene dat mijn herte doorknaagt,

Hij heeft mij verhard, ende ik gevoele dat Hij mij dagelijks meer en meer verhardet; ende daarom ben ik buiten alle hope: ik gevoele het, daarom moet ik wanhopen: ik zegge u, dat daar nooit is geweest zoodanigen monster der menschen als ik ben, nooit is iemand levendig geweest zoodanigen schouwtooneel van zoo groote ellendigheid: Ik wiste wel dat regtvaardigmakinge ontstond alleen uit Christo ende was van hem te verwachten, en ik hebbe het verloochent ende afgezworen; ende dat nergens anders om, dan om dit wankelbaar leven van perickel ende mijne kinderen van armoede te bevrijden; ende nu aanziet, hoe bitter mijn leven is aan mij: ende 't is God alleen bekend, wat zal geworden van mijn huisgezin, het zal niet wel gelukken, maar zal gewisselijk alle dagen erger worden, en op het leste zulke verwoestingen te wachten hebben, dat niet een steen op een ander gelaten worden.

Maar (zeide *Gribauldus*), waarom denkt gij zoo zwaarlijk van uwe zonde, ten aanzien gij wel wetet dat velen hebben Chris

tum verloochent, nogtans vielen zij niet in wanhoop;

Wel, (zeide hij) ik kan geen fundament zien tot vertroosting van zoodanige, ik kan haar ook niet vrij spreken van God zijn wrake en straffende toorn; want alhoewel het God beliest zulke menschen toe te laten, dat zij vrede hebben, en nog andere goede dagen, nogtans daar zal een tijd van veranderinge komen, en alsdan zullen zij daar door beproefd worden; en al ware het zoo niet, nogtans is God regtvaardig, ingeval Hij mij zoude stellen tot een exempel van anderen; en ik hebbe geen regte oorzaak daar over te klagen: want daar is geen straffe zoo groot of ik hebbe het verdiend om mijn zoo groote schuld: Ik verzekere u dat het geen kleine zake is Christum te verloochenen, en evenwel wordt het gemeenelijker gedaan als de menschen wel meenen, het is niet alleen een verloocheninge Christi gedaan voor den Magistraat, gelijk ik gedaan hebbe; want zoo dikwijls als een christen dissimuleert de bekende waarheid, zoo dikwijls als hij toestemt de valsche Godsdienst, door zijn tegenwoordigheid, zoo me-

nigmaal als hij niet en doet hetgene zijne beroepinge betaamt, of zulke dingen, die zijn beroepinge onwaardig zijn, zoo dikwijls verloochent hij Christum: alzoo hebbe ik gedaan, en daarom ben ik regtvaardiglijk gestraft.

Uwe staat (zeide *Gribauldus*), is niet zoo vreemd als gij wel meent; Job was zoo verre geweken, dat hij klaagde dat God hem hadde gesteld tot een doelwit, en David, die een mensche was naar Gods herte, klaagde dikmaals, dat God hem verlaten hadde, ende was zijn vijand geworden; evenwel hebben zij beide wederom nieuwe troost verworven, troostet u daarom, God wil zelve op het leste komen; hoewel hij nu verre schijnt te zijn.

O Broeder! (antwoorde *Spira*), dit alles geloove ik wel; de Duivelen gelooven en vreezen, maar David was van eeuwigheid uitverkoren, ende uitnemenlijk van God bemind, ende hoewel hij viel, nogtans heeft God zijnen H. Geest niet ganschelijk van hem weggenomen, en daarom toen hij bad, wierdt hij verhoort, Ps. 51 : 13, Heere

neemt uwen H. Geest niet weg van mij: maar ik ben anders; vervloekt en verstoten zijnde van het aangezichte Gods; Ik en kan ook niet bidden gelijk hij gebeden heeft, om dat Zijnen H. Geest is ganschelijk van mij geweken, en de en kan niet wederroepen worden; en daarom weet ik, dat ik in gedurige verstoktheid blijven zal, zoo lang als ik leve: Och! dat ik maar het minste genegenheid van de liefde Gods nevens mij voelen mogte, al ware het maar voor een oogenblik, gelijk ik nu smaken zijnen zwaren toorn, brandende als de helsche tormenten binnen mij, en pijniget mijne consciëntie met onuitsprekelijke pijnen: in der waarheid wanhoop is de Helle zelve.

Hierop zoo zeide *Gribauldus*, ik geloove zekerlijk *Spira*, dat God, u in dit leven zoo strengelijk gestraft hebbende, en u hier ingenade kastijd, dat hij hem hier namaals in genade zal over u ontfermen, en dat hij barmhartigheid voor u heeft opgelegd in het toekomstige leven.

Neen, (antwoorde *Spira*), *hierdoor weet ik dat ik een werworpeling ben, omdat Hij mij*

straf met hardigheid des harten? Ock! dat mijn ligchaam mogte lyden mijn leven lang, mits dat hy geliefde mijn ziele te verlossen, en mijne conscientie, deze mijne beladene conscientie te ontlasten.

Gribauldus nu zoekende zijn gemoed wat te verlichten van de gedurige gedachtenisse zijner zonden, als mede te beproeven, hoe hij tegenwoordig genegen was tot de Roomsche Kerke, vraagde hem, wat zijn gevoelen was, ende waarheen de zielen der menschen voeren, zoo haast dezelve van het ligchaam gescheiden waren? waarop hij antwoorde :

Al hoewel dit niet zoo klaarlijk in de schrifture beduid wordt, nogtans geloove ik vastelyk, dat de zielen der uitverkorenen gaan dadelyk naar het Koningryke der Heerlykheid, maar niet dat dezelve met de lichamen rusten, gelijk eenigen gevoelen,

Zeer wel, zeide een van de ommestaanders, waarom zeit dan de schrifture 1 Sam. 2: *Dat God vernederd tot aan de Helle, en brengt wederom op.* Ten aanzien dat het niet gesproken wordt van den staat der zielen na

den dood, dewelke, zoo gij zegt, gaan, of naar den Hemel zonder veranderinge, ofte naar de Hel zonder verlossinge: Maar zeer beminde, het moet verstaan worden van de staat der zielen in dit leven; gelijk dezelve is, waarin gij tegenwoordig zijt, ende wij bemerken dikmaals, dat God laat de menschen vallen tot in den mond der desperatie, en nogtans verheft hij ze wederom, daar om wanhoopt hiet, maar hoopt als nog, het zal alzoo ook met u zijn in zijnen goeden tijd.

Hic labor, hoc opus est. (zeide Spira), dat is: werk, moeite en moeijelijkheid; want ik zegge u wanneer ik eerst tot Venetien mijne belijdenisse afzwoer, en terzelfder tijd, (bygelijkenis gezeit,) mijn Verbond hebbe verworpen, de Geest Gods heeft mij dikwijls vermaant; en wanneer ik tot Cittadella deselve verzegelt en vernieuwde, doen heeft Godts geest mij menigmaal geraaden, zeggende Spira schrijft niet, ondertekend niet, al't welk niet tegenstaande ik hebbe den Heiligen Geest wedergestaan, ende hebse beide gedaan; en te dier zelve uure voelde ik een wonde aan myn wille en quetsuere gedaan, alzoo dat hoewel ik zeggen

kan, ik woud wel gelooven, evenwel kan ik niet zeggen dat ik gelooven wil, Godt heeft mij de kracht benomen van te willen; ende het geschiet met mij in deze staat, als met een mensch die met ketenen besloten wordt, ende zijne vrienden hem bezoekende, bejammeren wel zijnen staat, en bidden hem, dat hij zijne ketenen afschudden wil, en zijne boeijen verlaten; 'twelk God weet dat hij geern doen wilde, maar en kan niet, even en aldus is mijn eigene staat? gij beweegt mij te gelooven: hoe gaarne wilde ik het doen, maar ik en kan niet.

Dit zeggende, zoo heeft hij met kracht zijne handen zamen wringende, hem zelven verheven, en zeide voorts: aanziet mij, ik ben sterk, nogtans allenskens worde ik verteerd, en mijn dienstboden wilden gaarne mijn moeilijk leven verlengen: maar op 't leste, de wille des Heeren moet geschieden, en ik zal, (gelijk ik verdiend hebbe,) ellendiglijk vergaan: verblijd u in den Heer gij regtvaardigen, Ps. 32: 11. *Gelukzalig zijt gij wiens herte de Heere verzachtet heeft.* Alsdan naar een weinig stilte, zeide hij: 't is een wonderwerk, ik begere met een ijverige

ende met mijn gansche herte God te bidden, nogtans en kan ik niet; ik aanschouwe mijne verdoemenisse, ende ik weet mijne remedie alleen in Christo te zijn, nogtans en kan ik mij zelve niet voegen om hem aan te vatten: zoodanig zijn de straffen der verdoemden, zij bekennen wat ik bekenne, het berouwt haar dat zij den Hemel hebben verloren, zij benijden de uitverkorenen, nogtans haar leedwezen doet haar geen profijt, want zij en kunnen hare wegen niet verbeteren.

Toen hij aldus sprak, zoo bemerkte hij veel vliegen die rontom hem kwamen zweven, ende eenige vlogen op hem, waarop hij zeide: Ziet ook (*) Beelzebub komt tot zijn maaltijd, gy zult kortelijk mijn einde, en door mij een exempel aan vele menschen van de regtvaardigheid ende oordeel Gods zien.

Omtrent dezen tijd traden in twee Bisschoppen met verscheidene studenten van de Academie, een waarvan is geweest, *Paulus*

(*) Beelzebub beteekend de God der vliegen.

Vergerius, en aanschouwende *Spira* meer als eenige andere van dezelve, alzoo hij geduriglijk ende altijd met hen verkeerd hadde, zeide tegen hem, dat zijn staat zulks was, dat hij het gebed meer van doen hadde als eenig ander raad, verzocht hem om met hem te bidden in het gebed des Heeren, *Spira* consenteerde, en alzoo begost hij.

Onze Vader, die daar zyt in de Hemelen als dan in tranen uitbarsten de, hield hij op; toen zeiden zij tegen hem; dat is goed, uwe droefheid is een goed teeken, waarop hij antwoorde: ik beklage mijne ellendigheid, want ik zie dat ik van God verlaten ben, en kan hem niet van harte aanroepen, gelijk ik plag te te doen; laat ons evenwel voortgaan. zeide *Vergerius*: *Uw Koningrijke kome*; *ô Heere* (zeide *Spira*) breng mij mede in Uw' Koningrijke, ik bidde U en sluit mij niet uit; Alsdan komende tot deze woorden: *Geefst ons heden ons dagelijks brood*, voegde hij daarbij, *ô Heere*, ik hebbe genoeg en overvloed om dit ligchaam te veeden, maar daar is een ander brood, ik bidde ootmoedelijk voor het brood Uwer genade, zonder het-

welke ik weet dat ik maar een dood mensche ben.

Leid ons niet in verzoeking; ten aanzien ô Heere, dat ik in verzoeking ben gebragt, helpt mijn ô Heere! dat ik daaruit mag geraken, mijn vijand heeft mij overwonnen, helpt mij, ik bidde U, dat ik dien wreeden tiran overwinnen mag.

Deze dingen sprak hij met zulke droevige stemme, zijne tranen overvloedelijk nederdalende en uitdrukken de zulke genegenheid ende passie, dat het ontroerde de herten van alle degene die tegenwoordig waren, met droefheid ende mededoogendheid, alsdan haar zelven omkeerende naar *Spira*, zeiden: gij weet, dat niemand kan Jezum Christum Heere noemen, dan door den H. Geest, gij moet daarom van u zelve oordeelen met diergelijke zachtzinnigheid, waarmede gij in uwe gebeden begaafd zijt, waaruit te verstaan is, dat God u niet ganschelijk heeft verworpen of in het geheel Zijnen Geest van u genomen.

Ik zie, (zeide *Spira*,) dat ik hem aanroep tot mijne eeuwige verdoemenisse, want

ik zegge u wederom, dat 't is een nieuw en onverhoorde exempel dat gij in mij bevind, indien (zeiden zij) Judas zijne dagen overleefd hadde, dewelke hij natuurlikerwijs hadde kunnen leven, hij mochte zich bekeerd hebben, en Christus wilde hem in genade ontvangen hebben, nogtans hij zondigde gruwelijk tegen zijnen meester, die hem zoo waardig geacht heeft, dat hij hem vereerde met de waardigheid van eenen Apostel, en hem gemaintineerd en gevoed heeft:

Hij antwoorde, Christus heeft mij ook geëerd ende gevoedt, ook zoo is mijne schuld niet een jota minder als de zijne, omdat het geen grootere eere en is persoonlikerwijs met Christus in zijnen vleesch tegenwoordig te zijn, dan nu in zijn tegenwoordigheid te wezen door verlichtinge zijnes H. Geestes: ende daarenboven, ik ontkenne dat Judas ooit heeft konde bekeert hebben, al hadde hij nog zoo lang geleefd, want de genade was ganschelijk van hem weggenomen, gelijk dezelve nu van mij genomen is.

O *Spira*, (zeiden zij), gij weet wel dat gij geraakt zijt in een geestelijke strijd, gij moet daarom niet gelooven wat den Satan u inblaast; hij was altijd een leugenaar van den beginne, ende eenen enkel bedrieger, die duizend leugenachtige fantasiën in uwe zinnen schieten kan, om u daarmede te bedriegen, gij moet liever die genen gelooven, die gij oordeeld in een goeden stand te zijn, ende die beter kunnen van u oordeelen, als gij zelfver kunt, geloof ons, en wij zeggen u, dat God wil u genadig wezen.

Och! hier is de knoop, (zeide *Spira*), ik wenschte dat ik gelooven konde, maar ik en kan niet.

Alsdan begon hij op te rekenen de verschrikkelijke droomen ende gezigten waarmede hij geduriglijk was gekweld, hoe dat hij zag de Duivelen met meenigte in zijne kamer komen loopen, en rontom zijn bedde, hem verschrikkende met vreeselijke rassernijen, dat dezelve geen fantasien waren, maar dat hij ze zoo waarlijk zag als de omstaanders, ende daarenboven benevens deze

uiterlijke verschrikkingen, zoo voelde hij altijd pijnlijke verschrikkingen zijns gemoeds ende eene gedurige martelisatie zijner conscientie, zijnde de eigene pijnen van de verdoemde zielen in de Helle.

Weg met dese Fantasien (seide Gribaudus) dese zijn maar bedriegerijen; verootmoedigt u zelve in de tegenwoordigheid Gods, en prijsset hem.

De doode en prijzen de Heere niet (antwoorde Spira) noch die geene die in de kuil nederdalen: Ps. 6:6. Wij, die in wanhoop versmoort zijn, zijn dood en alreede in het graf nedergedaalt Wat Helle kan erger wesen desparatie ofte wanhoop ofte wat grooterstraffe? 't knagende worm onuitblusselijk vuur, verschrikkinge confusie; en dat erger is (dan alles) desperatie selve pijnigt Mij sonder ophouden; en nu acht ik Mijne tegenwoordige staat slimmer dan of Mijne Ziele (gescheiden uit Mijn ligchaam ware met Judas en anderen verdoemden; en daarom ik begere nu liever aldaar te wesen, dan dusdanige wijze in Mijn ellendige ligchaam te leven.

Een die tegenwoordig was, sprak sekerre woorden uit de Psalmen Davids, *Psalm Spira.*

89: 30. Indien sijne kinderen mijn wel verlaten en in mijne rechten niet en wandelen: Soo sal ik hare overtredingen met de raede bezoeken, en hare ongerechtigheid met plagen. Maar mijne goedertierentheid en sal ik niet van hen weg nemen, noch in mijn getrouwigheid niet feilen: bemerk, O Spira, mijn verbond en wil ik niet breken.

Dese beloftenisse (seide Spira) behooren de uitverkorenen alleen toe, de welke soo sij verzecht worden, mogen in sonde vallen, maar zijn wederom verheven ende behouden, gelijk de Propheet seit alhoewel hij valt, hij sal niet gantschelijk nedergesloten worden; want de Heere ondersteunt hem: Daarom konde Petrus opstaan, want hij was uitverkoren, maar soo wanneer de verworpene komen te vallen, en kunnen zij niet wederom opstaan, gelijk sulks blijkt in Cain, Saul, ende Judas: Godt handelt op een maniere met de uitverkorene, ende op een ander wijze met de verworpene.

Des anderdaags badt hij met haar in de Latynsche Tale, en dat met grooter genegenheid, gelijk het uiterlijk scheen; Geloofte zij de Heere, (seide Vergerius) dit zijn geen

teekenen van eeuwige Reprobacie. *O Spira* gij moet de secreten Raadt van des Heeren Electie ende Reprobationen niet doorgronden want niemand en kan weten soo lang als hij leeft, ofte hij door zijn goede of kwade werken waardig zij van Godes liefde ofte toorn: En weet gij niet hoe de propheet David klaagde dat God sijne ziele verworpen had Ps. 88: 14. Prediker 9: 1.

Ik weet dit alles (seide Spira) ik weet wel dat de Barmhartigheden Gods oneindelijk zyn ende gaan de zonde van de geheele wereldt te boven. en dat dat sij zijn effectueele aan alle de gene die gelooven, maar het geloove, en de hoope zijn de gaven Gods; Och! dat hij 't mij geven wilde! Maar dat is alsoo onmogelijk als 't is om de zee teffens op te drinken: ende 't gene Salomon seide; Indien hij ooit beproeft hadde 't geene ik door droevige experientie ende ervarentheid gevoelt heb hij sou nooit zoo gesproken hebben als hij gedaan heeft; maar 't is de waarheit, nooit heeft eenig mensche soodanige uitdrukkelijke experientie van Godes toorn ende hate tegens hem gehad als ik hebbe; gij die in eenen goeden staat zijt, mogt denken, dat be-

keeringe ende geloove zijn seer gemakkelijk werken, ende daarom denkt gij dat 'teene kleine sake is om een mensche tot het geloove te bewegen; Die gezondt zijn, en hebben den medicijn-meester niet van doen; ende hij, die gesont is, kan haast raad geven den genen, die siekelyk is; Maar dit is mijn Hel, Mijn hert is verhart, ik kan niet gelooven, veel zijn geroepen maar weinig uitverkoren, Matth. 20: 16. Matth, 22: 14.

Op wat fondament (seiden zij) hebt gij soo kwade opinie van u selver?

Waarop hij antwoorde: Ik hebbe voor desen God bekent voor mijnen Vader; niet alleenlyk door de scheppinge; maar door de wedergeboorte ik kende hem door synen lieven Sone, den Autheur ende voleinder onser saligheid, Hebr. 12: 2. Ik konde hem aanbidden, ende ook door hem hoopen de vergeving mijner sonden; ik had een smaak van syn lieflykheid, vrede en vertroostinge: Nu daar en tegen, ik kenne God als een vader maar niet als een Vjand; wat noch meer is: Mijn herte hatet Godt ende soekt boven hem te gaan: Ik hebbe anders nergens naar toe te vluchten, dan tot vreese ende wanhoep.

Wat (seiden sij) meent gij dan, dat die gene die de Gods pennick ende eerste vruchten van Godes Geest hebben, dat sij niet te min kunnen afvallen.

De oordeelen Gods (seide hij) zijn een diepen put. wij zijn haast daar in versmoort. soo wij daar in treden; die meent dat hij staat, siet toe dat hy niet en valle, 1 Cor. 10; 12. Maar wat mij aangaat, ik weet wel dat ik gevallen ben, ende dat ik eens de waarheidt geweten hebbe; doch het kan wesen niet soo volkomenlyk: Ik weet niet anders te seggen, dan dat ik een van die gene ben, die Godt gedreigt heeft in stukken te scheuren.

Segt zoo niet (antwoorden sij) want God mag komen, en wel in de laatste ure, houdt daarom vast aan hem door hoope.

Dit is mijnen staat (seide hij) Ik segge immers dat ik niet en kan, God heeft mij van mijne hope berooft; dit doet mijn ziele verschrikken, ende pijnigt mijn ligchaam, dat nu soo swak wordt dat 't de natuurtijke Officien niet bedienen en kan; want gelijk de uitverkorenen hebben den Geest, betuigende dat zij kinderen Gods zijn, Rom. 8: 16 Alsoo de verworpelingen, ja de-

wyte sij leven, voelen sij dikwijls een worm in hare conscientie, waar door sij alreede verdoemt zijn; ende daarom soo haast als ik dese wande in mijn gemoed voelde, wiste ik dat ik niet en hadde de gaven van de saligmakende genade; ende dat ik gantselyk verlooren ging; God kastijd syne kinderen met tydelijke straffen, op dat sij mogen komen als Goud uit het vuur, 1 Cor 11: 32. maar de Godtloose die straft hij met blindheid in hare verstanden, ende hardigheid der herten, Rom. 1: 28. ende wee die geene van den welke Godt synen Heiligen Geest weg neemt.

Hier wordt hij door een van de omme-standers bestraft, seggende; dat hij 't vleesch al te veel gehoor gaf, dat hij hem selver niet en moste gelooven, maar liever die gene die in een goede stand zijn; en ik versee-kere u, dat Godt sal u barmhertig wesen.

Neen (antwoordde Spira) maar om dat ik in sulken kwaden staat ben, daarom en kan ik niet gelooven, dan 't gene mijn saligheid en troost is tegenstrjdende; maar gij, die soo vertrouwt op uwen goeden staat, siet toe dat het waar is; want den is geen kleine sake versekert te zijn

van uwe opregtigheid: 't is noodig, dat een mensch geweldig vast ende gefondeert zy in de waarheid, vore ende al eer hij sulc een saake kan verdedigen, als 't gene gij segt; 't is niet te doen met een weinig uiterlijke Godsdienst, maar met gedurige swaren arbeid, met de gantsche genegenheid van herte ende sinnen; met een volle begeerte ende neerstigheid, men moet alijd Gods eere voorstaan; daar moet geen vreesse wesen van Legaten, Inquisitien, gevangenissen, noch eenigerhande doot; veel achten haar zelve gelukkig daar het soo mede niet en is gelegen, maar niet een iegelyken, die seidt Heere Heere, sal ingaan in het Koningryk der Hemelen, Matth. 7: 21.

Op een ander tijd kwamen zij en vonden hem met toegeslotene oogen, als of hij slui- merde ende was zeer onwillig te spreken; op welke tijd kwam ook een persoon van aanzien uit *Citadella*, die vraagde *Spira*, of hij hem kende, hij zijne oogen opslaande ende hem dadelijk niet kennende, soo heeft den persoon tegen hem gezegd: ik ben *Antonio Fontarina* den Ouderling; ik ben met u geweest tot Venetien: omtrent acht weken geleden.

Och vervloekte dag! (seide *Spira*) Och! vervloekte dag! Och dat ik nooit daar geweest ware, ik woude dat ik ter zelve tijd gestorven hadde!

Daar na kwam in, een sekere Priester, genaamt *Bernardinus Sardoneus*, medebren- gende een Toover- of besweer-boekjen, om de Duivel te besweren: 't welk *Spira* aan- siende, heeft zijn hooft geschud, ende sei- de:

Ik geloove vastelijk, dat Godt mij heeft in de macht der Duivelen overgegeven; Maar sij zijn soodanige, die niet te vinden zijn in uwe Litany: ook en kunnen zij niet uit- gedreven worden door uwe Tooverijen.

De Priester even wel voortvarende met zijn werk, met een vreemde maniere, en luide stemme beswoor den Geest te komen in de tonge van *Spira* en aldaar te antwoor- den: *Spira* bespote sijne vruchteloosen ar- beid met eenen sucht en keerde sich van hem. Een Bisschop aldaar tegenwoordig seide tot hem; Broeder, God heeft kracht aan 't woord en Sacramenten verleent; en- de wij hebben een middel gebruikt, en be-

vinden 't gene wij begeeren: Sullen wij de kracht der Sacramenten beproeven, waarlijk, indien gij 't selfde ontfangt als een weerdige Christer, 't ligchaam ende Bloed Christi, salaan u worden een souverain tegen gift voor uwe sieke Ziele.

Dit kan ik niet doen (antwoordde hij) want de gene die geen eigenschap in de beloftenisse en hebben, hebben ook geen eigenschap aan de zegelen: het Nachmaal was alleenlyk voor de geloovige verordineert: hebben wy geen geloove, wy eten en drinken ons selven 't oordeel: 1 Cor. 11: 29. Ik hebbe het een maand geleden ontfangen, maar ik dede kwalijk, in het soo te doen om dat het door dwang geschiede, ende alsoo ontving ik 't het selve tot myn groote verdoemnisse.

Hier badt hem *Vergerius* seer ernstelyk, toe te zien, dat hij niet moetwilliglyk der genade en soude tegenstrijden, en hem selver uit den Hemel sluiten, hem op het hoogste belastende om de liefde die tusschen hen lieden was: ende om de liefde die hij tot syne kinderen droeg, ja tot zijn eïgen Ziele: dat hij hen neerstelyk beijveren soude, wederom te

keeren tot 't geloove ende hoope, dewelke hij eens gehad heeft in den doot Christi, met veel diergelijke woorden; *Spira* veel van diergelijke saken te voren gehoord hebbende, ende sijnde wat ontsteld, seide:

O Vergelius. gij verhaalt te veel, wat soude ik hoopen? Waarom soude ik geloven? Godt heeft het geloove van mij genomen.

Wijst mij dan, waar heen dat ik gaan sal wijst mij een haven waarin ik loopen mag: gij segt mij van de genade Godts, nogthans God heeft mij verworpen: gij segt mij van de voorbiddinge Christi, ik hebbe hem verloochent: gij gebied mij te gelooven; ik zegge u, ik en kan niet gelooven, gij brengt mij geen troost: het is zoo onmogelijk voor mij uwe bevelen te gehoorzamen, als het mogelijk is de Morale Wet te onderhouden. Indien gij soudet een mensche persuaderen om God lief te hebben, met zijn geheele Herte, Ziele ende Kracht; ende Godt geeft hem de kracht niet, kan hij uwe begeerten volbrengen? en leert ons de kerke niet singen: Onderwijst ons o Heere uwe geboden lief te hebben; de Hepocrijten seg-

gen, dat zij God lief hebben van gantscher Herte, maar zij liegen het: wat mij aangaat ik en wil niet liegen, maar u rondt uit seggen; sulks is mijn staat, al soudt gij mij noch eens zoo veel bewegen tot het geloove ende hoope, ja al zoude ik het begeeren, nogthans kan ik niet: want God (als een straffe van mijne boosheit) heeft mij ontnomen zijn gantsche saligmakende genade, geloove ende hoope: daarom en ben ik niet de man die gij meent: mogelijk denkt gij, ik hebbe een welbehagen in mijnen staat, konde ik maar vernemen het minste vonksken van hoope eens beteren levens hier namaals, ik en soude niet weigeren te lijden de alderswaarste last van den toorn des allergrootsten Godts; ja voor twintig duizend jaren, mochte ik maar op 't leste verkrijgen 't einde mijner ellendigheid, de welke ik nu wel weet eeuwig sal wesen; maar ik segge u, mijn wille is gekwest: wie verlangt meer naar 't geloove als ik? maar het geheele fundament mijnes geloofs is weg gegaan, want indien de getuigenissen der Heiligen Schrifture waarachtig zijn; (gelijk sij in der daat waar-

achtig worden gehouden;) soo is dan ook waarachtig het gene Christus seide, Luc. 12: 9. Wie mij verloochenen sal voor de menschen, die wil ik ook verloochenen voor mijn Hemelschen Vader: is dit niet mijn eigen sake, als of het expres tegens mij selver gesproken ware; ende ik bidde u, wat sal den genen geschieden, die Christum verloochenen sullen, ten aansien, daar geen anderen naam onder den Hemel is, waar door wij kunnen salig worden, Act. 4: 12. Wat zeit Paulus tot de Hebreëen? Hebr. 6: 4. Het is onmogelijk voor de geene die eens verlicht geweest zijn, ende de Hemelsche gaven gesmaakt hebben, en des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, ende afvallende, wederom vernieuwt te worden tot bekeeringe. Wat kan duidelijker tegens mij zijn? als mede ook dit Schriftuur, Hebr. 10. 26. Want soo wij willens sondigen, na dat wij de kennisse der waarheid ontfangen hebben, soo en blijft daar geen slachtoffer meer over voor de sonden: maar een schrikkelijke verwachtinge des Oordeels. De schriftuur spreekt van mij, Petrus seide van mij

in zijn 2 Pet. 2. 21. Want het ware beter dat ik de weg der gerechtigheid nooit gekent en hadde, dan dat ik dien gekent hebbende af soude vallen van het heiligen Gebod: indien het beter ware dat ik niet gekent en hadde, en nochtans mijn verdoemenisse seker was; soo siet gij klaarlijken, dat ik moetwilliglijken de bekende waarheid verloochent hebbe, ik sal niet alleenlijk mijne rechtvaardige verdoemenisse verwachten, maar erger, soo daar erger gedacht kan worden? Godt wil dat ik moet dragen de rechte straffe voor mijne sonden, en wil mij tot een exempel sijnes toorns stellen om uwent willen.

De Personen die daar waren, verwonden haar over zijn discours; soo grootelijk beschuldigde zijn voorgaande leven; soo modest ende wijselijke discourerende, wegens de oordeelen Godts, dat sij overtuigt wierden, dat het was noch krankzinnigheid noch dulligheidt, die hem hadden gekweld, over welke sijnen staat sij seer verwondert waren; waarop *Spira* voort voer te spreken op deze wijze:

Siet toe, 't is geen lichte ofte kleine sake om een Christen te zijn; het is niet den Doop, of 't lesen der Schrifture, of roem van 't geloof in Christo, (alhoewel deselve niet kwaad en zijn) die kunnen een mensche getuigen, dat hij volkomen Christen is: gy weet wel wat ik te voren geseit hebbe, daar moet een oprecht leven wesen, een Christen moet sterk zijn, onverwinklijk, niet voerende een donkere professie, maar moet resoluut zijn, uitdrukkende dat evenbeeld Christi; vechtende tegen alle opposietie, tot het leste adem toe: Hij moet hem selven beneerstigen door heiligheid en gerechtigheid sijn beroeping en verkiezing vast te maken 2 Pet. 1:10 daar zijn vele die omhelzen de beloftenissen in 't Euangelio, als of sij ongetwijfelt haar toebehoorden, ende nogthans blijven sij luje ende sorgeloos; ende gestalteert zijnde door de zaken deser werelt, loopen haren loop in gerustigheid en sorgeloosheid, als of zij alleenlijk de gelukkige menschen waren; dewelke nogthans de Heere in sijn voorsigtigheid tot den eeuwigen toorn bereid heeft; gelijk te lesen is Luce. 16. van de Ryke man, soo is 't met mij geweest; daarom ziet toe.

Terzelsder tijd kwam een van sijne Neven hem wat voedsel presenteerende: den welken hij smadelijk weigerende, soo ontroerde de jonge man met toorn, hem beschuldigende met hipocrisie, en geveinstheit of dulligheid waar op hij seer modestelijk antwoorde:

Gij meugt oordeelen gelijk gij wilt; maar ik weet dat ik ben, niet alleenlijk de speelder, maar ook 't argument en object van dit treurspel; ik woude dat het dulligheidt ware, geveinsde of waarachtige, want ware het geveinsde, — ik konde het afleggen, als ik woude, — ende waar het opregte dulligheid, evenwel is daar noch hope van de barmhertigheid Godts, maar nu is daar geen, want ik weet dat God mij heeft verklaart voor sijnen Vijandt, en schuldig van hooge verraderij tegens sijn Majesteit; Ik ben een verworpene, een slave des Toorns: nogthans durft gij dit voor geveinsheid en dulligheid achten; ende kont spotten met dit verschrikkelijk exempel van de zware toorn des Heeren, het welk u soude leeren vreesen ende beven; maar het is gewoonlijk met de wereldsche menschen uit

boosheid ofte onwetendheid verkeerdelyk te spreken van de werken Gods; De natuurlijke mensche en begrijpt niet de dingen die uit Gods Geest zijn, om dat sij Geestelyk onderscheiden worden, 1 Cor. 2:14.

Hoe kan dit wesen (seide *Gribauldus*) dat gij soo treffelyk kont discoureren van de verborgentheden Gods, en van de gavensijns Heiligen Geestes; dat gij gevoelt het gebrek der selver, ende die van herte begeert, en nogthans meent gij dat gij daarvan in 't geheel ontrooft zijt.

Neemt dit voor waarheit, (seide hij) Ik en hebbe niet de aller-opperste en principaalste genade, en het gene 't welke absoluut nootsakelyk is, en Godt vertoont dikwyls waarachtige en vreemde getuigenissen door de rechtvaardigheid en barmhartigheid syner Majesteit, ja uit de monden der verworpene, want Judas selver, na dat hy syn Meester verraden had, wert hy gedwongen syn sonden te bekennen, ende de ontschult Christi te rechtveerdigen; Matth. 27; 4. en daarom, indien ik diergelyke doe, is 't geen nieuwe of vreemde saake; Godt heeft het geloove van my genomen en heeft, my andere ge-

meene gaven nagelaten, tot mijne swaarder verdoemenisse; hoe veel te meer gedenke ik 't gene ik gekad hebbe, ende hooren andere luiden discoureren van het geene sij hebben, zoo veel te meer is mijn torment en kwellinge, om dat ik weet 't gene ik niet en hebbe, ende dat daar geen middel en is, waardoor ik verlost kan worden.

Aldus sprak hij, de tranen den gantschen tijdt van sijne wangen nedervloeiende; bekennende dat syne pijnen soodanig waren, als dat de verdoemde in de Helle diergelijke elendigheden niet en leden, dat sijn staat slimmer was, als van Judas ofte Caïn ende daarom begeerde hij te sterven:

Want siet (seide hij) de Schrifture zijn in mij vervult; sij sullen de dood soeken, maar de doodt sal van haar weg vliegen, Apocal. 9: 6.

Ende waarlijk, hij scheen seer bevreesst te zijn, dat zijn leven soude uitgesponnen sijn in eenen langen draat: En vindende geen vrede, noch gerustheid, wierd dikwijls gehoordt, uitroepende:

Och mij ellendig mensche! Och mij ellendig mensche!

Aldan omkeerende naar sijn Vrien-

den, heeft haar gebieden op dese wijze:

O Broeders ! O broeders ! Weest sorgvuldig in uw leven ; hebt meer acht op de gaven van Gods Geest als ik gehad hebbe, leert uw ellendigheid te schuwen, denkt niet dat gij vast verzekerde Christenen zijt, om dat gij een weinig uit het Evangelio verstaat ; wees gewaarschouwt, dat gij niet en bouwt op een onseker fondament ; weest standvastig ende onbeweegelijk , om uw' belijdenisse te maintaineren en te onderhouden, belijd tot ter dood toe, indien gij daar toe geroepen zijt : Want hij, die Vader, Moeder, Broeders . Susters, Soonen ende Dochteren . Vrienden, Huizen ende Landen liever heeft dan Christum, en is hem niet waardig, Luc. 9 : 26.

Dese woorden (seiden sij) en luiden niet als de woorden van een rampsalig verworping.

Ik (seide *Spira*) ben hier in, gelijk den rijken vraat in het Euangelio, die, alhoewel in de Helle zijnde, was nogthans seer sorgvuldig, dat zijn Broeders in die plaatse van tormenten niet komen en soude : en

ik zegge u broeders, weest gewaarschout door desen elendigen staat, waar in dat ik ben.

Als dan hem selver omkeerende aan eenige jonge Personen die daar waren: begeerde hij dat sij hem te recht verstaan zouden:

Want (seide hij) ik spreek dit niet tot een klein achtinge van de sekerheit eenes saligmakende geloofs, en de beloftenissen in het Evangelio, want deselve zijn verseekert, maar siet toe, dat gij niet en steunt op een geloove, die een heilig ende onbestrafelijk leven niet en is mede brengende, ende een geloovig mensche betamende: geloof mij, 't sal vergaan, ik hebbe het beproeft ik presumeerde dat ik het rechte geloof ook gekregen had. ik hebbe het aan anderen gepredikt; Ik hadde alle plaatsen der Schrifture op mijn duim, die dat selvige mochten grondvesten: Ik meinde dat ik vast stond, en midderwijle, levende een Godloos ende sorgloos leven, siet nu hoe de oordeelen Godts mij hebben overrompelt, niet tot tuchtinge, maar tot verdoemenisse; en nu wildet

gij dat ik gelooven soude, maar 'ten kan niet zijn; want ik gevoele al te laat, dat wat goet is, behoort den goeden alleenig toe wiens sonden bedekt zijn met Christus bloed ende lijden, als met een voorhangsel, en bewaart worden, door sijn rechtvaardige verdiensten van den vloet des Almachtigen toorns; als met een muur; anders souden de ellendigen Menschen opgeslokt zijn met de grootheid harer sonden: Maar wat mijn aangaat; hebbe ik moetwilliglijk met mijn eigen handen nedergestoten dit Bolwerk; achter het welke ik wel verseekert bleef, en nu zijn de rasende baren tot aan mijn ziele gekomen, ende ik ben weg gedreven:

Een van sijn goede bekenden (bij geval) seide: dat hij gewis door melancoly overheert was, 't welk *Spira* hoorende, seide:

Welaan, latet zoo zijn, indien gij het soo hebben wilt, want aldus is des Heeren toorn tegens mij geopenbaart, hij heeft het gebruik mijnes verstandts ende reden benomen, soo dat ik niet en kan oprechtelijk oordeelen van mijne siekte, noch hopen van eenige remedie: Gij siet Broeders,

wat een piriculeuse sake dat het is, niet voort te gaan en te volherden in dingen, die de eere Gods aangaan, voornamentlijk op geenderlei wijze te dissimuleren: Hoe een verschrikkelijke ding is het (bij na ende ontrent) een Christen te wesen: nooit is eenig exempel gelijk mijne geweest: daarom, indien gij wijs zijt, gij moet neerstelijk daar op letten. Och! dat God zijn hand van mij wilde afwenden, dat het nu met mij ware als het te voren geweest is: Dan wilde ik spotten met de dreigementen van de alderwreedste Tyrannen, tormenten lijden met onuitsprekelijke couragie, ik woude roemen in de uiterlijke professie Christi, tot dat ik in de vlamme versmoort, ende mijn lichaam tot assche verbrand worde.

Doen seiden sij, *O Spira*, gij segt dat gij wanhoopt, waarom zoekt gij dan niet met een instrument of iet ander, u het leven te benemen, gelijk de desperate menschen gewoon zijn te doen?

Haalt mij een Degen: (seide Spira)

Doen vraagden sij hem, wat hij daar mede wilde doen? hij antwoorde?

*Ik en weet niet wat ik (bij gelegenheit er-
schende) doen soude, noch wat ik doen woude.*

Sij siende datter weinig effect van allen baren arbeid was, maar dat hij hoe langer hoe erger werd: ende om den toeloop van 't Volk te verhinderen (want alle dagen niet minder als twintig personen bleven altijd bij hem, ende om 't gerochte te stillen 't welk geduriglijk van hem uit gebreidt was vinden zij het hekwaam (na eenige raads-
lagen) hem wederom na zijn eigen lant te voeren: en sijne Vrienden, die gekomen waren om hem te vertroosten, begosten hem adieu te seggen: *Vergerius* (onder andere) begerende dat sij in 'tscheiden mochten. t'samen bidden: *Spira* wilde kwalijk consenteren, ende bleef alsoo onwillig; want hij seide.

Mijn herte is van God vervreemt, ik en kan hem niet van herte Vader noemen, alle goede bewegingen zijn weg, mijn Herte is vol vloek en haat ende lasteringen tegens Godt; ik bevinde, dat ik alle dage meer en meer verstokt ende verhart worde, en kan mijn Herte niet buigen nog mijn selven ver-
wekken; uw gebeden sullen tot uwen besten

strekken, zij konnen mij geen goed doen.

Vergerius kwam om hem adieu te seggen ende *Spira* hem omhelzende, seide:

Alhoewel ik weet, dat geen ding aan mij (die een verworping ben) kan profiteren; maar dat alle dingen sullen keeren tot mijne groote verdoemenisse, nogthans dank ik U. L. van gantscher herten, voor uwe groote liefde ende weldaden, ende de Heere vergelde u met een overvloedige toeloop van alles goeds.

Des anderen daags, zijnde na beneden gebracht, om zijn voorgenomen reis aan te vangen, ende middelerwijl rondtom kijkende met een beroerd gemoed, zag hij een mes op op de tafel leggen, waar naar toe hij metter haast loopende, hetzelfde opnemende, wilde hem zelven daarmee doorsteken, maar zijne vrienden hem aanvallende werd hij in zijn voornemen belet: waarop hij met groote onsteltenis zeide:

Ik wilde wel dat ik boven God waar, want hij wil mij niet barmhartig wezen.

Alzoo ging hij t' huiswaarts dikwijls zeggende, dat hij benijdde de staat van Cain en Judas: hij lag alzoo omtrend acht weken

lang in een gedurigen brand, noch begeerende, noch iets etende (dan door dwang, en dat zonder te kunnen verteeren) zoo uit geteert, dat hij scheen een perfecten schim en gebeente te wezen, niet anders om aan te zien als zenuwen en beenderen, geweldig om drinken razende altijd kwijnende, nogtans vrezende lang te leven, bevreesst voor de helle nogtans de dood begeerende, in gedurige pijnen, nogtans zijn eigen Beul: alzoo hem zelve verteerende met droefheid en vreeze onverduldigheid en wanhoop, gelijk een levendig mensch in de helle, hij stelde voor een extraordinaris exempel van de gerechtigheid en de macht Gods, en aldus (zoo het blijkt) binnen weinige dagen na zijn aankomste tot zijn eigen huis; is hij dit leven overleden. Nogtans een occasie om ons te doen gedenken, dat verborgene dingen behoren den Heere onze God toe, maar den menschen de liefde, om hun te leeren, alle dingen van hem hopen.

WAARSCHUWING.

Extraordinaire Exempelen van de Goddelijke rechtvaardigheid waren nooit gesteld voor een oogenblik verwonderinge, anders woude hij. (wanneer hij Lot zijne Vrouwe tot een exempel stelde) haar verandert hebben in een Beeld van smelt en sneeuw, niet van gedurig zout, dewelke stonden zoo *Josephus* ons zeit, tot zijnen tijd toe, na de distructie van Jeruzalem, en als eenige Pelgrimmen zeggen, tot den huidigen dag. *Vt quondam hominibus præstaret condimentum quo sapiant unde illud caveatur exemplum, August. de Civ. Dei lib. 16 cap. 30.* Om aan de menschen een smaak te geven tegens 't verderf, en te wesen een tegen gift tegens te Apostasie. Dit Treurspel der selver tijt versch en nieuw, diende tot bekeeringe en versterkinge van verscheidene geleerde mannen. *Vergerius*, een dagelijkse aanziender derzelve, verlatende het rijke Bisdom van Justinopolus, en wo-
Spira.

ningen des Antichrist, is naar Basel gegaan ende is een waardige Protestant gestorven; veel studenten uit verscheiden Landen waren getuigen, ter selver tijd in de Academie van Padua studerende, ende hebben deze historie beschreven waarvan de copijen dikwijls opgewekt zijn: onze Engelsche copijen zeer gebrekkelijk zijnde, ende uit alle handen versleten ook zeer defectijf, het welk mij bewoogen heeft deze arbeid van een eerwaardige Edelman, die des zelvige getrouwelijk overgezet heeft uit de Italiaansche, Fransche en Duitsche Brieven, met de Latijnsche van *Caelius Secundus, Curio, Mattheus Gribaudus*; Professoren in de Rechten binnen Padua *Sigismundus Gelous*, een uit Transilvanien, alle dagelijksche bezoekers van *Spira*, en ik bevinde het met dezelve te accordeeren. Aangaande de persoon van *Spira*, bevinde ik (de meeste geleerde Scribenten genegen tot de rechte, ende wel hopen de opinie, daar toe bewogen zijnde) door zijn zoet ootmoedig en minlijke woorden: (eenige desperate alleen uitgezondert die hem afvielen in eenige van zijne strijden en passien) de welke hem vas-

tende en wakende hielden omtrent 6 maanden tijd, niet met alles etende, dan het gene in zijn mond gedwongen wiert: Het korte begrip van het gene Calvinus en Berrhæus (die zeer wijdloopig van 't gebruik dezes exempels geschreven hebben) is dit: dat hier uit alle menschen mogen leeren de afvalligheid te mijden dewelke God met zijn harte hatet, ook niet te gekken met de Conscientie, zijnde een helte hier op aarde: dewelken indien te recht vertoornt zijnde is te vreezen, als de Spaansche Inquisitie, of alle de stropaden ende tormenten van de geheele Wereldt, wij moeten ook *Spira* zijn principaalsste fouten schuwen die waren: al te veel met den Sathan in dispuut te treden als wij 't zwakst zijn; Maar boven alles niet te oordeelen ende besluiten (door tegenwoordige gelegenheid) van Gods gepasseerde reprobacie en toekomende verdoemenisse, welke beide zeer zwaar zijn, ende onmogelijk voor iemant te besluiten in zijn eigen veel min in de zaaken van anderen. Aldus u recommandeerende aan zijne genade die machtig is u tot den einde toe te bewaren: Ik zegge u vaartwel, en hoopt wel, de-

wijle de tijd der genade noch is deurend. **Dum Spiras, Spera**: Hoopt altijd dewijle gij leeft zoo meugt gij goed ende geen kwaat krijgen door 't lezen van dit verschrikkelijk Exempel hetwelk ons gunnen wil Godt Vader, Zoon heilige Geest den welken zij Lof, Prijs ende dankbaarheid van nu tot in der eeuwigheid, **Amen.**

EINDE.